

7. Говард М. На шляху до атлантичного розлучення? / М. Говард // День. – 2000. – №60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/den-planeti/na-shlyahu-do-atlantichnogo-rozluchennya>.
8. Великобританія: епоха реформ / [А.А. Громыко, Л.О. Бабынина, Н.К. Капитонова и др.]; под ред. А.А. Громыко. – М.: Издательство «Весь мир», 2007. – 536 с.
9. An Outline of U.S. History. – Washington, 2011. – 376 p.
10. Капитонова Н. Приоритеты внешней политики Великобритании (1990 – 1997) / Н. Капитонова. – М., 1999. – 144 с.
11. US-UK Mutual defence agreement. – London, 1994. – 32 p.
12. Яковенко Н. Внесок Великої Британії у діяльність НАТО / Н. Яковенко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2007. – Вип. 36. – С. 61 – 65.
13. Олійник О. Еволюція сутності американо-британських «особливих відносин» / О. Олійник // Збірник наукових праць «Політологічні студії». – 2010. – Випуск №1. – С. 42-51.
14. Яковенко Н.Л. Велика Британія в міжнародних організаціях: навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів / Н.Л. Яковенко; КНУ імені Тараса Шевченка. – К: Київський ун-т, 2011. – 400 с.
15. Уткин А. США – НАТО – ЄС (Вашингтон проводить реформу НАТО) / А. Уткин // США – Канада. – 1999. – №10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iskran.ru/russ/mag/utkin3.html>
16. Денисюк І. Операції Великої Британії та НАТО з підтримки миру в Боснії та Герцоговині (1992 – 1997 рр.) / І. Денисюк // Гілея. – 2013. – № 70 (3). – С. 112-117.
17. Baudson G. The New World Order and Yugoslaviya [Електронний ресурс] / G. Baudson. – Режим доступу: http://balkania.tripod.com/resources/geostrategy/baudson_nwo_yu/.
18. Печуров С. Ирландський фактор в отношениях США и Великобритании / С. Печуров // США – Канада: политика, економіка, культура. – 2012. – №3. – С. 19-32.

Polishchuk P.A. The policy of defense and security of J. Major conservative parliament in the context of development of “special relations” with the USA (1990-1997)

The article examines the evolution of the concept “security” in the postbipolar world and analyzes changes in the system of international relations after the disintegration of the USSR. The author considers the main aspects of the USA and Great Britain military collaboration from 1990 to 1997 and their impact on “special relations” of these countries, which include collaboration in the field of nuclear defense; the contribution of Great Britain in the solution of the Iraq-Kuwait crises; cooperation and discrepancy between the USA and Great Britain during the Yugoslavian conflict (1992-1995); the impact of the Irish question on “special relations”.

Key words: defense policy, security policy, “special relations”, Yugoslavian conflict, Irish question, operation “Desert Storm”, the USA, Great Britain, Cold War.

Полищук П.А. Политика обороны и безопасности консервативного правительства Дж. Мейджера в контексте развития «особенных отношений» с США (1990-1997 гг.)

В статье автор знакомит с эволюцией понятия «безопасность» в постбиполярном мире и анализирует изменения в системе международных отношений после распада СССР. Рассматриваются основные аспекты военного сотрудничества США и Великобритании с 1990 по 1997 гг., а также их влияние на особые отношения этих стран, а именно: сотрудничество в сфере ядерной обороны; вклад Британии в решение иракско-кувейтского кризиса; взаимодействие и разногласия США и Великобритании во времена кризиса в Югославии (1992-1995 гг.); влияние ирландского вопроса на «особые отношения».

Ключевые слова: оборонная политика, политика безопасности, «особые отношения», югославский кризис, ирландский вопрос, операция «Буря в пустыне», США, Великобритания, холодная война.

УДК 327(477+478.9:061.1ЄС)

І. А. Гладченко

УКРАЇНА ТА МОЛДОВА У СПІВРОБІТНИЦТВІ З ЄС (1992-2014)

У статті досліджуються ключові моменти євроінтеграції України та Молдови від проголошення незалежності до підписання ними Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом. Відзначено важливість допомоги ЄС у здійсненні трансформаційних процесів в Україні та

.....
Молдові, захисті їхньої територіальної цілісності. Охарактеризовано основні ініціативи ЄС щодо зміцнення стосунків України та Молдови на регіональному рівні.

Ключові слова: *Європейський Союз, Україна, Молдова, інтеграція, асоціація, безвізовий режим, Східне партнерство, Чорноморська синергія, EUBAM, сепаратизм.*

З переходом Європейського Союзу (після підписання 7 лютого 1992 р. у Маастрихті відповідної угоди) у нову якість на континенті прискорилося третя хвиля демократизації, завершилася глибока криза легітимності авторитарних і тоталітарних систем, у ЦС Європі розпалася соціалістична система, поглибилися трансформаційні перетворення у посткомуністичних країнах, посилилися процеси об'єднання Європейського континенту. З початком XXI ст. ЄС продовжує нарощувати свою роль у формуванні якісно вищого суспільно-політичного, соціально-економічного устрою, правового порядку та торгівельних відносин, зміцненні демократичних принципів в об'єднаній Європі, захисті суверенітету та територіальної цілісності нових суверенних держав, запобіганні черговому глобальному протистоянню за переділ сфер впливу у східних регіонах континенту.

У наш час ЄС презентується як спільнота суверенних держав, в якій національні інтереси кожної країни гнучко поєднуються з інтересами спільноти. Домінує принцип узгодженості, а не підпорядкованості інтересів. Це структура якісно нового порядку, яку не можна віднести до знаних досі категорій. Тому його політична система є унікальною [1, с.50]. Інституціональна структура Євросоюзу має на меті урахування та узгодження в процесі розробки і прийнятті рішень інтересів не лише країн-членів ЄС, але й регіонів та відповідних соціальних груп. Для України та Молдови, насамперед, є важливим те, що на відміну від альтернативних інтеграційних об'єднань (зокрема, Євразійського або Митного союзу), інституціональна структура ЄС має значною мірою наднаціональний, а частково міждержавний характер [2, с.6].

Будучи до нещодавнього часу одним із напрямів зовнішньої політики України та Республіки Молдова, нинішній курс інтеграції обох країн з ЄС перетворюється на внутрішню політику обох держав. Як перед Молдовою, так і Україною особливо актуальною постає необхідність проведення цілого ряду реформ, що торкаються практично усіх важливих сфер суспільного життя.

Теми співробітництва ЄС з Молдовою та Україною торкалась низка як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Серед них варто виділити колективну монографію українських науковців під керівництвом А. Кудряченка про роль та місце України у об'єднаній Європі з визначенням подальших перспектив співпраці [2]. Стаття російських авторів В. Кириллова та І. Путінцева, опираючись на статистику, неупереджено аналізують проблеми, що можуть стати на заваді євроінтеграції Молдови [3]. Політолог О. Шишкіна розширює думку своїх співвітчизників, порівнюючи у своїй статті переваги ЄС та Росії як головних претендентів на зовнішньополітичну інтеграцію для Молдови та України [4]. Проте автори у своїх працях досліджують здебільшого двосторонні відносини ЄС-Україна чи ЄС-Молдова або порівнюють європейську та євразійську інтеграційні моделі, оминаючи увагою становлення та перспективи розвитку тристоронніх відносин Україна-Молдова-ЄС.

Стаття не претендує на вичерпне висвітлення актуальних питань з даної теми, і має конкретну мету: визначити основні віхи співробітництва ЄС з Молдовою та Україною, охарактеризувати спільні програми та допомогу Європейського Союзу у реформуванні державних і громадських інститутів у Республіці Молдова та Україні з 1992 р. до наших днів.

Співробітництво з Євросоюзом має низку преференцій для країн, що не входять до цієї спільноти, проте задля забезпечення цього співробітництва потенційній країні-партнеру необхідно виконати доволі жорсткі вимоги. Серед таких: введення високих міжнародних стандартів виробництва та контролю за якістю виробленої продукції; демократизація суспільства; розвиток та реформування державних інститутів тощо. ЄС приваблює країни пострадянського простору, серед них і Україну та Молдову, насамперед, високим рівнем суспільно-політичного, соціально-економічного розвитку, забезпечення демократії і формування громадянського суспільства. Зі свого боку, Євросоюз теж зацікавлений у поглибленні співпраці з колишніми постсоціалістичними країнами, адже вони сприяють поширенню цивілізаційних цінностей на сході континенту, отримують можливості для прискореного розвитку, формуванню єдиного європейського ринку збуту та збільшення припливу інвестицій у нові країни, а також підвищенню рівня безпеки на сході Європи.

Великою перешкодою для Молдови та України на шляху запровадження зони вільної торгівлі з ЄС стало суттєве відставання економіки обох держав від європейських стандартів. Причинами цього відставання можна назвати несприятливі історичні та геополітичні передумови, нераціональна виробнича структура економіки, неефективний розподіл ресурсів, висока корупція, недостатній розвиток малого та середнього бізнесу, низький рівень виконання чинного законодавства у всіх галузях права.

Формування відносин України та Молдови з ЄС відбувалося досить синхронно, проте все ж існували певні відмінності.

Відносини між Україною та Європейським Союзом були започатковані в грудні 1991 р., коли Міністр закордонних справ Нідерландів як головуючої в ЄЕС держави у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України [5].

Уперше наміри України розбудовувати відносини з ЄС на принципах інтеграції було проголошено у Постанові Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. «Про основні напрями зовнішньої політики України». У документі зазначалось, що «перспективною метою української зовнішньої політики є членство України в Європейських Співтовариствах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам. З метою підтримання стабільних відносин з Європейськими Співтовариствами Україна підпише Угоду про партнерство і співробітництво, реалізація якої стане першим етапом просування до асоційованого, а згодом – до повного її членства у цій організації» [6].

Молдова, як і Україна, з початку проголошення своєї незалежності також вдалася до налагодження з ЄС, проте виявляла більшу активність: 1 листопада 1993 р., а потім 28 січня 1994 р. перший Президент Молдови М. Снегур надіслав листи до президентів Європейської Ради та Європейської Комісії щодо співпраці між Молдовою та ЄС [7].

Бажаючи встановити більш тісний діалог з Європейськими інститутами, Україна у 1994 р. підписала Угоду про партнерство та співробітництво України та ЄС терміном на 10 років (набула чинності 1 березня 1998 р.) [8]. Це була перша Угода Євросоюзу, підписана з країнами-колишніми радянськими республіками. Молдова не відставала від України і теж підписала Угоду про партнерство та співробітництво з ЄС 28 листопада 1994 р. (вступила в силу 1 липня 1998 р.).

13 липня 1995 р. Республіка Молдова стала першою державою – членом СНД, яка вступила до Ради Європи. Через декілька місяців її «наздогнала» Україна, ставши членом Ради Європи 9 листопада 1995 р.

Вперше про стратегічний пріоритет ЄС у зовнішній політиці Молдови було виголошено у 1998 р. Уже у 2001 р. Молдова вступила до СОТ, а також долучилась до учасників Пакту співробітництва для Південно-Східної Європи. Україна стала членом СОТ значно пізніше, у 2008 р.

Внаслідок найбільшої хвилі розширення у 2004 р. ЄС впритул наблизився до країн пострадянського простору, зокрема до України. З метою розвитку добросусідських відносин, Україна та Євросоюз на початку 2005 р. підписали План дій «Україна-ЄС», практично синхронно з Молдовою, яка підписала відповідний План дій Європейської політики сусідства у лютому 2005 р. [9] Обидва документи було укладено терміном на три роки. 24 березня 2005 р. Парламент РМ прийняв також Декларацію про політичне партнерство задля реалізації завдань з європейської інтеграції, яка мала на меті загальне узгодження парламентських фракцій для просування стратегічного курсу європейської інтеграції [10].

Наступним етапом у розвитку відносин ЄС з Україною і Молдовою стало підписання Порядку Денного Асоціації (ПДА). Переговорний процес між ЄС та Україною розпочався у 2007 р., відповідно до Плану дій Україна-ЄС., що чинність у 2009 р. після свого виконання. 23 листопада 2009 року Україною було ухвалено ПДА Україна-ЄС. Цей документ визначив ключові пріоритети реформ в Україні, які необхідні були для подальшого підписання Асоціації з ЄС. Після кількох років активних переговорів 30 березня 2012 р. відбулось парафування тексту Угоди про асоціацію, а 19 липня цього ж року – парафування Угоди про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі (ПВЗВТ) [1, с. 23].

Переговори щодо Угоди про асоціацію ЄС-Молдова було розпочато 12 січня 2010 р. у Кишиневі, раунди переговорів мали місце у кілька наступних років. На саміті ЄС 27 червня 2014 р. Молдова підписала дві частини Угоди про асоціацію між Молдовою та ЄС, включаючи

Угоду про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі. А 2 липня того ж року Молдова ратифікувала Угоду про асоціацію.

На саміті ЄС Східного партнерства у Вільнюсі 28 листопада 2013 р. було заплановано підписання Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, Молдовою, Грузією. Молдова тоді ж парафувала Угоду, яку було остаточно підписано 27 червня 2014 р. Проте тогочасний Президент України В. Янукович відмовився підписати Угоду, що викликало шквал обурення в Україні, численні масові виступи по великих містах, які переросли у збройне протистояння і, зрештою, завершилися Революцією Гідності. Кризою в Україні скористалася Росія, анексувавши Крим та створивши за придністровським сценарієм маріонеткові невизнані «ДНР» та «ЛНР» на сході країни. Враховуючи бажання значної більшості українського населення та з метою запобігання соціальної та економічної катастрофи в Україні, ЄС погодився на прискорене підписання Угоди про асоціацію з новою владою України.

Політичну частину Угоди з Україною було підписано 21 березня 2014 р., а економічну – 27 червня 2014 р., після дострокових президентських виборів. 16 вересня 2014 р. Європарламент та Верховна Рада України синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС [11, с. 9].

Наразі і Молдова, і Україна очікують на завершення ратифікації Угод усіма країнами-членами ЄС.

Одним із важливих наслідків підписання асоціації з ЄС є скасування візових вимог для країн-підписантів. Угоди про спрощення візового режиму та реадмісію між Молдовою та ЄС набули чинності у січні 2008 р. А з 28 квітня 2014 р. жителі Молдови отримали змогу перетинати кордон з ЄС у безвізовому режимі [7]. Щодо України, то аналогічну Угоду про спрощення візового режиму з ЄС було ратифіковано у січні 2008 р. [12]. Тоді ж було ратифіковано угоду про реадмісію між ЄС та Україною. Проте безвізового режиму з ЄС Україна очікує і на сьогодні. Згідно з прогнозами, скасування візових вимог для України відбудеться не пізніше кінця 2016 р. [13]

Співпраця Європейського Союзу з Молдовою та Україною не обмежується підписанням двосторонніх договорів. З ініціативи ЄС задля залучення до своєї орбіти нових незалежних країн пострадянського простору було реалізовано низку багатосторонніх програм. Здебільшого ці програми покликані створити «зону безпеки» навколо Євросоюзу і забезпечувати стабільність країн, які не є членами ЄС, як економічну, так і політичну.

Зокрема, такою програмою є «Східне партнерство» – це зовнішньополітична ініціатива ЄС, що поширюється на усіх країн-учасників, а також на ряд східноєвропейських сусідів ЄС, у т.ч. Молдову та Україну. Дану ініціативу було започатковано 7 травня 2009 р. за пропозицією Польщі та Швеції після чергового розширення ЄС (у 2007 р. до ЄС приєдналися Болгарія та Румунія). Програма Східного партнерства має на меті поглиблення співпраці у різних напрямках між країнами Європейського Союзу з одного боку, та країнами Східної Європи і Південного Кавказ, з іншого [1, с. 22].

Крім того, Україна та Молдова з 2008 р. співпрацюють з ЄС у рамках Чорноморської синергії – ініціативи, що доповнює політику Східного партнерства та має на меті розвиток регіональної співпраці у рамках Чорноморського регіону [1, с. 22]. Окрім власне України та Молдови, до Чорноморської синергії входять також Азербайджан, Вірменія та Грузія. Ініціатива також спрямована на Болгарію, Грецію, Росію, Румунію та Туреччину, забезпечуючи, таким чином, зв'язок країн-членів ЄС з усіма країнами Чорноморського регіону. У фокусі Синергії – екологія, транспорт та енергетика.

Не оминули країни Євросоюзу своєї уваги і проблему Придністров'я: ЄС виступає одним із спостерігачів у вирішенні придністровського конфлікту (формат «5+2»: Молдова та Придністров'я – сторони; Україна, Росія, ОБСЄ – посередники; США і ЄС, – спостерігачі). Варто зазначити, що Румунія як країна-член ЄС та НАТО до останнього часу не долучалась до проблеми вирішення придністровського конфлікту. Враховуючи те, що Румунія неодноразово заявляла про намір утворення держави «двох Румуній» внаслідок приєднання Молдови і саме така загроза послужила формальним приводом до відділення Придністров'я, уряд Румунії зацікавився питанням вирішення конфлікту фактично лише після ідентичної кризи в Україні. Зробивши заяву, що російські війська, розташовані у Придністров'ї, становлять потенційну загрозу Румунії, президент Румунії разом з президентом України у ході двосторонньої зустрічі

зробили оголошення про координацію дій для вирішення придністровського конфлікту 17 березня 1015 р. [14].

На усю територію Молдови, включно з Придністров'ям, розповсюджувались програми ЄС, розраховані на 2007-2013 рр.: програми прикордонного співробітництва Румунії, України та Молдови (загальний бюджет склав 126,7 млн. євро), а також програми прикордонного співробітництва для країн Чорноморського басейну та Південно-Східної Європи [3, с.30].

У кінці 2005 р. почала свою роботу місія EUBAM – Місія Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні. Місія має на меті сприяння молдовському та українському урядам наблизити їх прикордонні та митні процедури до стандартів ЄС, а також пропонує підтримку обом країнам у боротьбі з міжнародною злочинністю, загроза якої існує при невирішеності придністровського конфлікту [15, с.22].

Правовою основою EUBAM є Меморандум про Взаєморозуміння, підписаний наприкінці 2005 р. Європейською Комісією та Урядами Республіки Молдова та України, а керівним органом Місії є Консультативна Рада, яка збирається двічі на рік. Мандат Місії продовжувався вже чотири рази (у 2007, 2009, 2011 та 2015 р.р.), при цьому діючий нині мандат завершується 30 листопада 2017 р. [16].

Серед завдань місії EUBAM – співпраця ЄС з Молдовою та Україною над приведенням стандартів і процедур охорони кордону, митної справи і торгівлі у відповідність до тих, які діють у країнах-членах ЄС; покращення співробітництва по обидва боки кордону між прикордонними і митними відомствами; допомога Молдові та Україні у реалізації зобов'язання, визначеними Угодами про Глибоку і всеосяжну зону вільної торгівлі (ГВЗВТ) та підписаними обома країнами разом з Угодами про Асоціацію з ЄС; допомога у мирному врегулюванні придністровського конфлікту за допомогою заходів щодо зміцнення довіри та моніторингової присутності на придністровській ділянці молдавсько-українського кордону [16].

З вищезазначеного зробимо висновок, що поглиблення співробітництва з ЄС наразі є пріоритетом зовнішньої і внутрішньої політики Молдови та України. В останні роки ця тенденція все більше проявляє себе. Але паралельно цьому в обох країнах посилюється протидія у різних формах, зокрема, це сепаратизм та «заморожені конфлікти», що гальмують рух обох країн на шляху до інтеграції в ЄС і активно підтримуються Кремлем. Тому, окрім власне двосторонніх договорів з Україною та Молдовою, надзвичайно важливими є багатосторонні програми ЄС задля посилення стабільності, добробуту та безпеки між країнами-членами ЄС та «сусідами» у східноєвропейському регіоні. Після підписання Молдовою та Україною Угод про Асоціацію, ЄС продовжує надавати Україні та Молдові допомогу в імplementації ключових реформ у судочинстві, освіті, економічному розвитку та енергетичному секторі, надає фінансову підтримку. Так само у Молдові та Україні необхідно для стабілізації внутрішньої політики, окрім реформ, вирішити також питання відновлення територіальної цілісності та повного державного суверенітету шляхом розв'язання «заморожених конфліктів», у т.ч. за участі ЄС.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. ЄС у кишені. Довідник із європейської інтеграції України. – К.: Фонд Конрада Аденауера. – 72 с.
2. Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього./А.І.Кудряченко [та ін.]; Ін-т європейських досліджень НАН України – К.: 2009 – 888 с.
3. Кириллов В.Б., Путинцев И.С. Отношения Молдавии и ЕС в 1998-2012 гг. / В.Б. Кириллов, И.С. Путинцев // Вестник МГИМО-Университета. – М. -2012. – № 6. – С. 26-33
4. Шишкина О.В. Конкуренция России и ЕС как ключевых внешнеполитических партнеров Белоруссии, Молдавии, Украины / О.В. Шишкина // Конкуренция и конфликтность в мировой экономике и политике (Мировое развитие. Выпуск 10) / Отв. ред. Ю.Д. Квашнин, Н.В. Тоганова, С.В. Уткин. – М.: ИМЭМО РАН, 2013. – С. 127-133
5. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії [Електронний ресурс] // Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-relations>
6. Постанова Верховної Ради «Про Основні напрями зовнішньої політики України» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3360-12/conv>

7. EU Relations with Moldova [Електронний ресурс] // European External Action Service. – Нт;б Іжнеге: <http://eeas.europa.eu/moldova/>
8. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України офіційний веб-портал. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012/page
9. Отношения между ЕС и Молдовой: основные факты [Электронный ресурс] // Представительство Европейского Союза в Молдове. – Режим доступа: http://eeas.europa.eu/delegations/moldova/eu_moldova/political_relations/index_ru.htm
10. Европейская интеграция [Электронный ресурс] // Республика Молдова официальный сайт. – Режим доступа: <http://www.moldova.md/ru/europa/>
11. Угода про асоціацію Україна-ЄС: перспективи та механізми імплементації. Аналітична доповідь / О. Сушко [та ін.] // Серія «Політична освіта». – К.: Фонд Конрада Аденауера. – 2014. – 52 с.
12. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз [Електронний ресурс] // Верховна Рада України офіційний веб-портал – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_850
13. Європарламент офіційно підтримав безвізовий режим з Україною [Електронний ресурс] // 24 канал. – Режим доступу: 21.01.2016 http://24tv.ua/evroparlament_ofitsiyno_pidtrimav_bezvizoviy_rezhim_z_ukrayinoyu_n650484
14. Україна та Румунія активізують співпрацю – зустріч президентів [Електронний ресурс] // Президент України офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-rumuniya-aktivizuyut-spiivpracyu-zustrich-prezide-34953>
15. Siscan Z. Analysis of the EU – Republic of Moldova Relations in the Context of the EU 2014-2020 Financial Perspective / Z. Siscan. – Chisinau. – 2012. – 123 p.
16. European Union External Action [Електронний ресурс] // EUBAM Mission. – Режим доступу: <http://eubam.org/ua/who-we-are/>

Gladchenko I.A. Ukraine and Moldova in cooperation with the EU (1992-2014)

The article examines key aspects of European integration of Ukraine and Moldova from proclamation of independence to signing of the Association Agreement with the EU. It highlights the importance of EU assistance in the implementation of transformation processes aimed at protecting territorial integrity of Ukraine and Moldova. The article characterizes major EU initiatives in strengthening relations between Ukraine and Moldova on a regional level.

Keywords: European Union, Ukraine, Moldova, integration, association, visa-free regime, the Eastern Partnership, Black Sea Synergy, EUBAM, separatism.

Гладченко И. А. Украина и Молдова в сотрудничестве с ЕС (1992-2014.)

В статье исследуются ключевые моменты евроинтеграции Украины и Молдовы от провозглашения независимости до подписания ими соглашения об ассоциации с Европейским Союзом. Отмечена важность помощи ЕС в осуществлении трансформационных процессов в Украине и Молдове, защите их территориальной целостности. Охарактеризованы основные инициативы ЕС по укреплению отношений Украины и Молдовы на региональном уровне.

Ключевые слова: Европейский Союз, Украина, Молдова, интеграция, ассоциация, безвизовый режим, Восточное партнерство, Черноморская синергия, EUBAM, сепаратизм.

УДК 94(420)

Є. І. Жмур

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ПЕРСОНАЛУ В ПОЛЬЩІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

У статті досліджується впровадження інформаційних технологій в організаціях, установах та на підприємствах Польщі на початку ХХІ століття. Електронне навчання не замінило традиційні форми підготовки персоналу, проте органічно інтегрувалося у систему управління людськими ресурсами і використовувалося у комбінації з класичною системою для рекрутації та відбору кадрів, визначення необхідних компетенцій, формування індивідуальних та групових навчальних програм, оцінки роботи працівників та їх мотивації. Інноваційні форми передачі знань стимулювали інтерес з боку співробітників до самоосвіти як форми підвищення кваліфікації персоналу.